

Wymagania edukacyjne – język polski – klasa III –poziom rozszerzony

zgodne z *Podstawą programową* i *Programem nauczania języka polskiego dla IV etapu edukacyjnego-Zrozumieć tekst. Zrozumieć człowieka*

Na niebiesko zaznaczono treści dla zakresu rozszerzonego

Wymagania ogólne

Wymagania ogólne	Ocena dopuszczająca uczeń:	Ocena dostateczna uczeń:	Ocena dobra uczeń:	Ocena bardzo dobra uczeń:
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji	- rozumie teksty o prostej budowie; - dostrzega sensy zawarte w powierzchniowej warstwie tekstu; - z pomocą rozpoznaje funkcje tekstu i z pomocą wskazuje środki językowe służące ich realizacji; - odbiega od stosowania kryteriów poprawności językowej;	- rozumie teksty o niezbyt skomplikowanej budowie; - stara się dostrzegać sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; - stara się rozpoznać funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; - zwraca uwagę na kryteria poprawności językowej;	- na ogół rozumie teksty o skomplikowanej budowie; - na ogół dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; - na ogół rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; - na ogół ma świadomość kryteriów poprawności językowej;	- rozumie teksty o skomplikowanej budowie; - dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; - rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; - ma świadomość kryteriów poprawności językowej;
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury	- nie zawsze poprawnie stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu próbuje wykorzystać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - próbuje poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - próbuje odczytać rozmaite sensy dzieła; - próbuje dokonać interpretacji porównawczej;	- stara się stosować w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu stara się wykorzystywać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - stara się poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - stara się odczytać rozmaite sensy dzieła; - stara się dokonać interpretacji porównawczej;	- na ogół stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu na ogół wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - na ogół poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - na ogół odczytuje rozmaite sensy dzieła; - na ogół dokonuje interpretacji porównawczej;	- stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - odczytuje rozmaite sensy dzieła; - dokonuje interpretacji porównawczej;
III. Tworzenie wypowiedzi	- buduje wypowiedzi o niezbyt wysokim stopniu złożoności; - nie zawsze stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - próbuje zwiększać własną kompetencję językową.	- stara się budować wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; - stara się stosować w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - zwraca uwagę na własną kompetencję językową.	- na ogół buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; - na ogół stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - na ogół ma świadomość własnej kompetencji językowej.	- buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; - stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - ma świadomość własnej kompetencji językowej.

Na ocenę celującą uczeń opanował doskonale wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę bardzo dobrą a ponadto wykorzystuje materiał wykraczający poza podstawę programową i realizowany program nauczania.

DWUDZIESTOLECIE MIĘDZYWOJENNE – NURT AWANGARDOWY

Treści nauczania

Pojęcie awangardowości w sztuce.

Poszukiwanie tożsamości w świecie zniewolonym przez Formę.

Zapowiedzi nadchodzącej katastrofy w liryce późnego międzywojnia.

Przemiany formy narracyjnej w literaturze międzywojennej.

Człowiek wobec władzy totalitarnej w literaturze dwudziestolecia międzywojennego.

*Modernizm i awangarda – przemiany języka poetyckiego w liryce przełomu wieków XIX i XX.

*Katastroficzna wizja historii w dramacie Witkacego.

*Eksploracja niepoznanych obszarów ludzkiej psychiki (podświadomości i nieświadomości) w literaturze dwudziestolecia międzywojennego.

Teksty literackie

Józef Czechowicz, wiersze (wybór)

Tadeusz Peiper Noga

Witold Gombrowicz Ferdynand

Bruno Schulz Sklepy cynamonowe (wybór)

Franz Kafka Proces (fragmenty)

*Julian Przytycki, wiersze (wybór)

*Witkacy Szewcy (fragmenty)

*James Joyce Ulysses (fragmenty)

Inne teksty kultury

Zygmunt Freud *Kultura jako źródło cierpień* (fragmenty)

Witkacy *Kuszenie świętego Antoniego II*

Pablo Picasso *Guernica*

Wolfgang Kayser *Próba określenia istoty groteskowości* (fragmenty)

Dialog z przeszłością

Halina Poświatowska *Manekiny mają ślepe piersi*

*Kazimierz Przerwa-Tetmajer *Widok ze Świnicy do Doliny Wierchcichej*

Pojęcia kluczowe

- Świat idei: awangardowość, antybohater, absurd, Forma, parodia, podświadomość, antyurbanizm, *everyman, *Awangarda Krakowska, *przeżycie metafizyczne, *Tajemnica Istnienia;
- Organizacja dzieła literackiego: formizm, kubizm, surrealizm, wiersz wolny, antypowieść, oniryzm, kreacjonizm, proza poetycka, *nowa metafora, *Czysta Forma, *strumień świadomości, *porządek asocjacyjny.

DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY to, co na ocenę dopuszczającą , a także:	DOBRY to, co na ocenę dostateczną , a także:	BARDZO DOBRY to, co na ocenę dobrą , a także
<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnić znaczenie słowa „awangarda”; – podać daty wiążące się z funkcjonowaniem awangardy w Polsce; – wymienić polskie ruchy awangardy poetyckiej i ich przedstawicieli; – wskazać zdania (równoważniki zdań) w wierszu Przybosia i określić liczbę wersów im przynależną; – wskazać środki artystyczne wymienione przez innych uczniów; – wskazać fragmenty wiersza Harasymowicza mówiące o więzi człowieka z górską przyrodą; – wyszukać w dowolnych źródłach ilustracje do omawianych wierszy; – określić swoje wrażenia związane z malarstwem awangardowym; – przedstawić informacje o Witkacym i Picassie; – nazwać postaci i zwierzęta występujące na obrazie Witkacego; – wskazać postacie konia i byka na obrazie Picassa; – znać genezę omawianych obrazów; – znać podstawowe pojęcia związane z psychoanalizą; – określić, do czego, zdaniem Freuda, dąży człowiek w życiu; – przedstawić genezę Procesu Kafki; – wskazać opis scenarii wykonywania wyroku na Józefie K. – znać pojęcia kluczowe związane z powieścią Kafki – podać przykłady bohaterów literackich przeżywających konflikty z prawem; – znaleźć określenia charakteryzujące ulicę Krokodyli; – wskazać metafory florystyczne; – znaleźć omawiane fragmenty tekstu; – podać genezę utworu omawianych utworów – podać tłumaczenie tytułu omawianych powieści (Ferdydurke, Proces, Sklepy cynamonowe) – wymienić cechy Pimki; – wskazać cytaty charakteryzujące nauczycieli w Ferdydurke – podać symbolikę koloru zielonego; – wypowiedzieć się na temat utworu Gombrowicza – przedstawić pojęcia „gęby”, „łydki”, „pupy”; – podać przykłady nowoczesnych kobiet ukazanych w literaturze; – wskazać przykłady stylizacji językowej; – powiedzieć, jaką rolę w języku 	<ul style="list-style-type: none"> – podać cechy ruchów artystycznych zwanych awangardą; – wymienić przemiany kulturowe, które zaszły w międzywojniu; – wskazać epitety w utworze Przybosia i podać ich funkcję; – wskazać w utworze Przybosia metafory, kontrasty i powtórzenia; – określić, na czym polega więź człowieka z górską przyrodą; – powiedzieć, czym się różnią ilustracje do omawianych wierszy; – przedstawić teorię Czystej Formy; – omówić kolorystykę obrazu Witkacego; – określić, kim jest leżący człowiek na obrazie Picassa; – znać pojęcia kluczowe związane z omawianymi obrazami i ich twórcami; – wymienić trzy przyczyny ludzkich cierpień; – powiedzieć, przed czym kultura chroni człowieka; – zabrać głos w dyskusji; – określić, czym w powieści Kafki jest sąd, a czym proces; – opisać scenierię wykonywania wyroku; – wypełnić tabelę dotyczącą przedstawienia Józefa K. jako everymana; – charakteryzować wybranego bohatera przeżywającego konflikty z prawem; – scharakteryzować przestrzeń ukazaną we fragmentach powieści Kafki – opisać budynek sądu; – przedstawić środki i metody nadzoru w świecie powieściowym; – scharakteryzować urzędników sądowych; – porównać stosunek narratora i mieszkańców starej części miasta do ulicy Krokodyli i powiedzieć, z czego wynika różnica; – wskazać w tekście elementy obrazowania onirycznego; – scharakteryzować ojca do momentu jego przemiany w ptaka; – wskazać elementy fantastyki w omawianych fragmentach; – znaleźć sensy symboliczne przypisywane ptakom; – określić czas, w jakim rozgrywają się powieściowe wydarzenia Ferdydurke; – scharakteryzować język i gestykulację Pimki; – przedstawić portret nauczycieli w powieści; – wskazać nawiązanie do Boskiej Komedii; 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawić sferę ideową epoki; – przedstawić zmiany w sferze sztuki; – określić rolę rozczłonkowania zdań przez konstrukcję wersową wiersza; – wskazać w wierszu cechy poezji awangardowej; – wyjaśnić sens wskazanych fragmentów wiersza; – wyrazić swoją opinię na temat wyrażonego w wierszu Harasymowicza stosunku poety do gór; – omówić sposób przedstawienia świętego i kobiety na obrazie Witkacego; – powiązać obraz Witkacego z teorią Czystej Formy; – zinterpretować postacie konia i byka, odwołując się do wskazówek Picassa; – wyjaśnić związek postaci z obrazu z jego tytułem i genezą; – powiedzieć, czemu służy kolorystyka na obrazie Picassa; – omówić środki artystyczne wykorzystane przez obu malarzy; – określić, czym się wyróżniają społeczne źródła ludzkiego cierpienia; – wyjaśnić, dlaczego kultura jest źródłem ludzkich cierpień; – zabrać głos w dyskusji, uzasadniając swe zdanie; – ustalić domniemane przyczyny aresztowania Józefa K.; – sporządzić bilans życia Józefa K.; – określić funkcję scenarii wykonywania wyroku; – scharakteryzować Józefa K. jako everymana; – zredagować tekst porównujący bohatera literackich przeżywających konflikty z prawem; – literackie obrazy więzienia; – zredagować opowiadanie o Józefie K.; – rozważyć problem odebrania człowiekowi prawa do prywatności; – rozpoznać w tekście elementy fantastyki, absurdu i humoru; – scharakteryzować kobiety z ulicy Krokodyli; – powiedzieć, w jaki sposób w utworach literackich bywa kreowana przestrzeń miejska; – rozstrzygnąć, czy Schulz kreuje nowe światy, czy ukazuje świat na nowo; – określić, jaką rolę u Schulza odgrywają ptaki; – wyjaśnić symbolikę postaci ojca i Adeli, odwołując się do teorii archetypów; – porównać sposób prowadzenia narracji 	<ul style="list-style-type: none"> – porównać dwudziestolecie międzywojenne z epokami je poprzedzającymi i wyjaśnić podstawowe pojęcia; – czytać i objaśniać obrazy awangardowe; – wyjaśnić rolę poszczególnych środków artystycznych, w tym animizacji i antropomorfizacji (z wyjaśnieniem tych pojęć); – określić uczucia zawarte w zakończeniu wiersza i wyjaśnić sposób ich wyrażania; – postawić tezę interpretacyjną wiersza Przybosia; – wyjaśnić symbolikę góry Synaj; – zinterpretować puentę wiersza Harasymowicza; – uzasadnić swoją opinię; – porównać utwory opisujące przyrodę górską; – dokonać interpretacji omawianych wierszy; – zredagować interpretację porównawczą omawianych wierszy; – postawić tezę lub hipotezę interpretacyjną i uzasadnić ją; – sformułować wnioski płynące z interpretacji; – wyjaśnić, kto kogo kusi, i określić, na czym polega dyskusja Witkacego z tradycją; – wyjaśnić, na czym polega związek obrazu Witkacego z estetyką ekspresjonizmu; – odnieść się do słów I. Jakimowicz, wykorzystując wiedzę o teorii Czystej Formy; – wyjaśnić funkcję deformacji na przykładzie obrazu Picassa; – wyjaśnić, na czym polega technika kubizmu; – sformułować główną tezę tekstu; – zinterpretować wskazane słowa o sublimacji; – wyjaśnić, w jaki sposób popęd agresji wpływa na istnienie społeczeństwa; – wyciągnąć wnioski z klasowej dyskusji; – wyjaśnić, jaki sens ma aresztowanie bohatera Procesu i uzasadnić swe zdanie; – wyjaśnić symboliczny sens procesu bohatera; – zinterpretować przedśmiertną refleksję Józefa K.; – uzasadnić, dlaczego Proces jest współczesnym moralitetem; – wyjaśnić związki utworu z surrealizmem; – zredagować tekst porównujący

<p>uczniów odgrywają wulgaryzmy; – przypomnieć, co się stało we dworcu; – wypowiedzieć się na temat sprzeczności jednostki wobec środowiskowej normy obyczajowej; – określić temat każdej strofy wiersza <i>Legenda</i>; – nazwać osobę mówiącą w wierszu <i>Żal</i>; – wskazać w utworze anafory; – dokonać podsumowania dość powierzchownie (zna podstawowe problemy, zagadnienia); – połączyć twórców epoki z ich utworami; – opisać świat przedstawiony w powieści Kafki; – przedstawić pojęcie przypowieści, paraboli; – opowiedzieć przypowieść o synu marnotrawnym – określić, w jakim czasie rozgrywa się opowiadanie Schulza <i>Noc wielkiego sezonu</i>; – powiedzieć, z kim (czym) walczy ojciec; – wypowiedzieć się na temat potrzeby „walczącego proroka”; – podać przykłady współczesnych autorytetów; – podać trzy cechy zwierząt uważanych za groteskowe w tekście Kaysera; – wypowiedzieć się na temat groteski i uczuć wywołanych przez nią u odbiorcy; – wyjaśnić pojęcie oksymoronu; – wyjaśnić pojęcie konceptu – wskazać w wierszu Peipera metafory; – wyjaśnić pojęcie metonimii; – wskazać w wierszu Tomaszewskiej zestawienia ciała i świata; – podać przykłady literackich przedstawień piękna kobiecego ciała; – przedstawić genezę <i>Szewców Witkacego</i>; – wyjaśnić, czym jest teatr absurdu; – wskazać cechy upodabniające rewolucję prokuratora do przewrotu faszystowskiego; – powiedzieć, w jaki sposób szewcy dochodzą do władzy; – powiedzieć, kto i w jaki sposób obejmuje władzę po szewcach; – określić, czym szewcy różnią się od proletariatu; – przypomnieć, jakie idee głosił Nietzsche; – powiedzieć, czym charakteryzuje się polski mesjanizm; – powiedzieć, czym jest katastrofizm; – przedstawić wygląd Iriny i jej miejsce na scenie; – powiedzieć, czym jest karykatura literacka; – scharakteryzować chochoła; – przedstawić genezę utworu Jamesa Joyce’a; – nazwać emocje, jakie budzi atmosfera miasta u Joyce’a;</p>	<p>– przedstawić opisaną przez Gombrowicza relację nauczyciel–uczeń; – powiedzieć, jaką <i>gębę</i> przyprawiają Józiovi krewini; – zabrać głos w dyskusji na temat szkoły; – scharakteryzować wizerunki nowoczesnych kobiet ukazanych w literaturze; – rozpoznać rodzaj stylizacji; – wyjaśnić tytuł wiersza <i>Legenda</i>; – oddzielić symbole od elementów realistycznych w wierszu <i>Żal</i>; – dokonać podsumowania epoki; – wskazać dość ogólnie jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne; – wypowiedzieć się na temat: czy prawo może być oszustwem; – próbować opisać świat przedstawiony w powieści Kafki jako parabolę; – określić funkcję wskazanych metafor florystycznych w opowiadaniach Schulza; – przekształcić artystyczny styl narracji na styl dziennikarsko-informacyjny; – wskazać najważniejszą cechę ojca; – wskazać wspólne sensy między wskazanymi akapitami tekstu Kaysera; – przypomnieć omawiane satyry oświeceniowe i utwory romantyczne, w których występuje ironia; – wskazać w utworze Peipera oksymoron, rozbudowany koncept, metonimię; – powiedzieć, czemu służą odwołania do świata natury w wierszu Tomaszewskiej; – wskazać aluzje malarskie w tekście; – wyjaśnić, przeciwko komu jest skierowana rewolucja prokuratora Scurvy’ego z <i>Szewców Witkacego</i>; – przedstawić, jak realizowane są cele rewolucji przez prokuratora; – powiedzieć, jakie idee przyświecają szewcom; – wyjaśnić, dlaczego czeladnicy zabijają Sajetana; – podać konsekwencje wynikające z różnicy między szewcami a proletariatem; – powiedzieć, jaką rolę Hiper-Robociarz wyznacza czeladnikom i Sajetanowi; – określić, jakie jest znaczenie kostiumu Iriny i jej usytuowania w przestrzeni; – wyjaśnić sens przemowy Księżnej; – przedstawić postać Iriny jako karykaturę femme fatale; – wskazać elementy turpistyczne w opisie restauracji i określić ich</p>	<p>i kreacje narratora w prozie S. Żeromskiego i B. Schulza; – przedstawić rolę pamięci w kształtowaniu psychiki człowieka; – określić cel groteskowej deformacji rzeczywistości w <i>Ferdydurce</i>; – porównać formułę utworu Gombrowicza z modelem powieści realistycznej; – zinterpretować zakończenie <i>Ferdydurce</i>; – określić funkcje stylizacji w utworze; – odnieść się do „upupienia” uczniów w kontekście przemocy symbolicznej; – omówić relacje Bóg–człowiek przedstawione w wierszu <i>Legenda</i>; – zinterpretować symbolikę katastrofy; – wskazać nawiązania do <i>Apokalipsy św. Jana</i> w utworze <i>Żal</i>; – postawić tezę interpretacyjną w stosunku do obu omawianych wierszy; – poprawnie dokonać podsumowania epoki; – przedstawić wyczerpująco jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne; – zinterpretować fakt, że w pustym kościele ksiądz zwraca się do Józefa K.; – wyjaśnić, jaki związek ma przypowieść zawarta w kazaniu księdza z przypadkiem Józefa K.; – zredagować tekst na temat wolności indywidualnej; – omówić rolę narracji w tekście Schulza; – scharakteryzować stosunek ojca do handlowania i klientów, określić nastawienie tłumy oraz postawę narratora; – określić rolę tytułowych ptaków w opowiadaniu; – właściwie dobierać argumenty w dyskusji; – podać elementy tożsame i odrębne dla świata groteski i baśni; – wymienić i scharakteryzować podstawowe odmiany groteski; – określić, jaki problem podejmuje Kayser; – zinterpretować wskazane wyrażenie oksymoroniczne; – wyjaśnić sens wskazanych metafor; – określić funkcję metonimii; – określić funkcję pytań w wierszu Peipera; – wskazać nawiązania do topiki religijnej i wyjaśnić ich funkcję; – wyjaśnić, czemu służą aluzje malarskie w tekście Tomaszewskiej; – omówić zagadnienie literackiego przedstawiania piękna kobiecego ciała; – omówić program pozytywny rewolucji Scurvy’ego; – scharakteryzować zachowanie szewców po przewrocie; – przedstawić idee, do których odwołuje się Sajetan; – przedstawić przemyślenia Sajetana; – wyjaśnić, w jaki sposób poetyka absurdu służy Witkacemu do</p>	<p>bohaterów literackich przeżywających konflikty z prawem z przytoczeniem cytatów i podaniem wniosków; – zredagować tekst na temat wolności współczesnego człowieka w państwie; – zinterpretować stwierdzenie malarza Titorellego; – przedstawić różne literackie obrazy więzienia i podać wnioski w atrakcyjnej formie; – rozważyć problem odebrania człowiekowi prawa do prywatności, z odwołaniem do różnych tekstów kultury; – wyjaśnić, na czym polega i czemu służy groteskowość przedstawienia kobiet w utworze Schulza – wyjaśnić i uzasadnić metaforyczny sens tytułu <i>Ulica Krokodyli</i>; – omawiając różne sposoby kreowania przestrzeni miejskiej, odwołać się do poznanych tekstów literackich i wyciągnąć wnioski na temat przemian kulturowych i zmian w przestrzeni miasta; – zredagować tekst na temat poczucia samotności w mieście, odwołując się do różnych tekstów kultury; – zinterpretować relacje między ojcem a Adelą, odwołując się do wiedzy o psychoanalizie; – wyjaśnić, o jakie sensy pisarz wzbogaca symbolikę ptaka; – wyjaśnić, na czym polega mityzacja postaci Adeli; – opisać konflikt między kobietami na mężczyznami, odwołując się do poznanych tekstów literackich; – przeanalizować przytoczony fragment <i>Ferdydurce</i>, odwołując się do pojęcia groteski; – wyjaśnić znaczenie nawiązania do <i>Boskiej Komedii</i>; – wyjaśnić, jaką rolę w wyobrażeniach Miętusa odgrywa parobek; – wyjaśnić sens porwania Zosi, z odwołaniem do tradycji literackiej; – porównać bohaterów literackich poddanych presji społecznej i postawić tezę interpretacyjną dotyczącą porównywanych utworów; – zinterpretować wiersz <i>Legenda</i>; – określić sens nawiązań do <i>Apokalipsy św. Jana</i> w utworze <i>Żal</i>; – wyjaśnić wizję dziejów ukazaną w wierszu; – uzasadnić tezę interpretacyjną dotyczącą obu wierszy; – samodzielnie dokonać podsumowania epoki; – interesująco przedstawić jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne; – odnieść się do różnych tekstów kultury, własnych lektur, doświadczeń i przemyśleń; – zredagować tekst na temat „treści” i „formy” w dziele malarskim; – wyjaśnić sens paraboli z kazania księdza; – wyjaśnić, czym w świetle cytowanej przypowieści jest wolność człowieka; – wyjaśnić znaczenie ostatnich słów kapelana; – wyjaśnić sensy przenośne powieści Kafki; – porównać pojęcie sprawiedliwości w omawianym utworze i w przypowieści o synu marnotrawnym;</p>
---	---	---	--

<p>– powiedzieć, czym są: strumień świadomości, paronomazja, kontaminacja, onomatopeja;</p>	<p>funkcję; – wskazać w tekście paronomazje i kontaminacje;</p>	<p>przedstawienia „historii nieciągłej” w Szewcach; – wskazać analogię wypowiedzi Fierdusieńki do poglądów wyrażonych przez czeladników; – określić różnice między wysławianiem się postaci dramatu i zinterpretować znaczenie tych różnic dla wymowy dramatu; – poprawnie powiązać bohaterów z pojęciami; – wyjaśnić, jak Sajtetan widzi miejsce chłopów w systemie komunistycznym; – wskazać wypowiedzi nawiązujące do Wésela i określić ich funkcje; – wskazać elementy groteski w przedstawieniu chłopów i chochoła; – przedstawić refleksje Blooma inspirowane jedzeniem; – zrekonstruować obraz ulicy na podstawie wrażeń bohatera, odwołując się do pojęcia onomatopei; – powiedzieć, na czym polega rewolucja literacka Jamesa Joyce’a; – wyjaśnić funkcję strumienia świadomości w przedstawianiu doznań współczesnego człowieka;</p>	<p>– zredagować tekst na temat wolności indywidualnej, z odwołaniem do różnych tekstów kultury; – porównać sposób przedstawienia świata i jego funkcje semantyczne i estetyczne we wskazanych utworach Schulza; – omówić funkcje fantastyki w kreowaniu onirycznego świata; – wyjaśnić, jak jest postrzegany ojciec przez różne postaci w opowiadaniach Schulza, z uwzględnieniem stylizacji biblijnej i pojęcia „Imię Ojca”; – wyjaśnić symboliczny sens obrazu pobożowiska ptaków u Schulza; – przedstawić archetyp ojca w analizowanym opowiadaniu; – dyskutować, uzasadniając swą opinię; – porównać literackie kreacje ojców, odwołując się do pojęcia „Imię Ojca” i archetypu Starego Mędrca; – zredagować tekst na temat współczesnych autorytetów, z odwołaniem do różnych tekstów kultury; – zdefiniować kategorię groteski oraz wyjaśnić pojęcia obcości i zaniku orientacji w świecie; – poprawnie uzupełnić podany w podręczniku wykres; – rozpoznać i nazwać funkcję omawianego tekstu; – omówić funkcję śmiechu w satyrze oświeceniowej, ironii romantycznej i XX-wiecznej grotesce, odwołując się do różnych tekstów kultury; – wyrazić własną opinię na temat poruszony przez autora; – sformułować tezę interpretacyjną dotyczącą refleksji o przeszłości w powieściach Gombrowicza i Prousta; – wyjaśnić, na czym polega rozbudowany koncept w wierszu Peipera Noga; – wyjaśnić zakończenie wiersza; – zinterpretować obraz nogi w wierszu, uzasadniając swe zdanie; – wyjaśnić, dlaczego autor z atrybutów piękna kobiecego ciała wybrał nogę, i uzasadnić swe zdanie; – wyjaśnić sens metaforycznego określenia „kontynent”, nazywającego kobiece ciało; – wykazać odmienną doświadczenia ciała przez mężczyznę i kobietę; – wyjaśnić ostatnie zdanie wiersza, odwołując się do teorii „białego atramentu”; – wyjaśnić, czy i w jaki sposób kobiecość narzuca określony sposób mówienia o własnym ciele; – zinterpretować wybrany wiersz i sformułować wnioski; – wybrać utwory poetyckie pokazujące ludzkie ciało i dokonać interpretacji porównawczej; – omówić funkcję awangardowych zabiegów Czechowicza w przedstawianiu świata i nadchodzącej katastrofy; – dokonać interpretacji porównawczej Legendy Czechowicza i fragmentu Dies irae Kasprowicza; – poprawnie uzupełnić schemat dotyczący faz rozwoju historii przedstawionych w dramacie Witkacego; – powiedzieć, jak w Szewcach realizowane są założenia teatru absurdu; – wyjaśnić „prawo nieciągłości” historii; – wskazać elementy groteski w utworze i określić ich funkcje;</p>
---	---	--	--

- określić stopień realizacji Czystej Formy w Szewcach;
- przedstawić obraz rewolucji w literaturze, sformułować tezę interpretacyjną i wnioski;
- zredagować tekst o powtarzalności historii, z uzasadnieniem własnego zdania i odwołaniami do różnych tekstów kultury;
- wyjaśnić słowa lokaja o nadczołowieku i ocenić trafność tych słów w odwołaniu do poglądów Nietzschego;
- wyjaśnić sens kolejnych przebrań Puczymordy w powiązaniu z historiozofią polskiego mesjanizmu i estetyką groteski;
- sformułować idee wyrażane przez przywódców trzeciej rewolucji;
- zredagować tekst na temat katastrofizmu, n z odwołaniem do różnych tekstów kultury;
- objaśnić znaczenie symboli zaczerpniętych z Wesela;
- wyjaśnić, czemu służy groteskowe przedstawienie chłopów i chochoła;
- przedstawić swoją opinię na temat „przebrzmiałych symboli”;
- omówić grę Witkacego z konwencją dramatu symbolicznego, z uwzględnieniem Czystej Formy;
- porównać przedstawienia Społeczeństwa konsumpcyjnego we wskazanych utworach, sformułować tezę interpretacyjną i przedstawić argumentację;
- zredagować tekst na temat patosu i parodii wykorzystanych do przedstawiania wizerunku Polski i sprawy narodowej;
- powiedzieć, jaką rolę w postrzeganiu świata odgrywa kulturowa erudycja bohatera utworu Joyce’a;
- określić sens brzmieniowy i semantyczny paronomazji i kontaminacji;
- przeanalizować strumień świadomości Molly;
- wykazać związki eksperymentów Językowych Joyce’a z koncepcjami futurystów i awangardy;
- zredagować tekst na temat człowieka zagubionego w labiryncie miasta, z odwołaniem do różnych tekstów kultury i sformulowaniem wniosków;

Na ocenę celującą uczeń opanował doskonale wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę bardzo dobrą a ponadto wykorzystuje materiał wykraczający poza podstawę programową i realizowany program nauczania.

LITERATURA WOJNY I OKUPACJI

Treści nauczania

Literatura jako świadectwo „czasów pogardy”.

„Człowieczeństwo kalekie” – obraz człowieka w literaturze łagrowej i łagrowej.

Literackie wizje zagłady – poszukiwanie sposobów opisu doświadczenia wojennego.

Heroizacja i deheroizacja doświadczenia wojennego w literaturze współczesnej.

Wojenny i powojenny dramat pokolenia Kolumbów.

Czy poezja może być ocaleniem?

Holocaust w polskiej literaturze i publicystyce.

*Oblicza katastrofizmu w dwudziestowiecznej literaturze polskiej i obcej.

Teksty literackie

Krzysztof Kamil Baczyński, wiersze (wybór)

Krystyna Kraheńska [*Hej, chłopcy, bagnet na broń!*...]

Czesław Miłosz, wiersze (wybór)

Tadeusz Różewicz, wiersze (wybór)

Tadeusz Borowski, opowiadania (wybór)

Gustaw Herling Grudziński *Inny świat* (wybrane opowiadania)
 Hanna Krall *Zdążyć przed Panem Bogiem*
 Jan Józef Szczepański *W służbie Wielkiego Armatora*
 *Tadeusz Gajcy *Wczorajszemu*

Inne teksty kultury

Erich Fromm *Ucieczka od wolności* (fragmenty)
 Roman Polański *Pianista*
 Adam Michnik *Szok Jedwabnego* (fragmenty)

Dialog z przeszłością

Jan Paweł II *Tryptyk Rzymski*
 Joseph Conrad *Lord Jim* (fragmenty)

Pojęcia kluczowe

- Świat idei: pokolenie Kolumbów, apokalipsa spełniona, tragizm generacyjny, lagier (łagier), zlagrowanie, (zlagrowanie), moralność odwróconego dekalogu, totalitaryzm, nazizm, faszyzm, dehumanizacja, reifikacja, Holocaust, autobiografizm, etyka Conradowska.
- Organizacja dzieła literackiego: behawioryzm, poezja żołnierska, literatura faktu, autentyzm, reportaż, wywiad, „poezja ściśniętego gardła”, deheroizacja.

DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY to, co na ocenę dopuszczającą , a także:	DOBRY to, co na ocenę dostateczną , a także:	BARDZO DOBRY to, co na ocenę dobrą , a także
<ul style="list-style-type: none"> – podać daty wiążące się z II wojną światową i okupacją w Polsce; – przedstawić poglądy Jana Pawła II na temat nazizmu; – powiedzieć, jak Fromm określa charakter psychiczny Hitlera; – podać genezę Opowiadań T.Borowskiego; – przedstawić lager jako system niewolniczej pracy; – wyjaśnić pojęcie totalitaryzmu; – przedstawić najważniejsze potrzeby więźniów łagrów i sposoby ich zaspokajania; – opisać zachowania więźniów; – podać fakty dotyczące powstania w getcie warszawskim na podstawie tekstu H.Krall – określić, na czym polega dehumanizacja starego Żyda w reportażu H.Krall – powiedzieć, dlaczego powstańcy żydowski czuli się osamotnieni; – podać genezę wierszy Cz.Miłosza mówiących o getcie – wyodrębnić dwie perspektywy czasowe i przestrzenne w wierszu Campo di Fiori; – przedstawić zachowanie mieszkańców Rzymu; – w wierszu <i>Biedny chrześcijanin patrzy na getto</i> wskazać wyliczenia; – podać na podstawie Pianisty funkcje Umschlagplatzu; – podać informacje związane z powstaniem filmu i jego twórcami; wypowiedzieć się na temat filmu; – odnotować wydarzenia historyczne przywołane w filmie; – wynotować sceny z muzyką Chopina; – wskazać różnicę w doświadczeniu wojny przez Polaków i Żydów; – podać przykłady bezmyślnego okrucieństwa okupantów i wyrazić swoją opinię na temat jego przyczyn – podzielić wiersz Baczyńskiego na trzy części kompozycyjne; – wskazać anafory; – określić nastrój wiersza Krahelskiej; 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić przemiany, które zaszły w Polsce w związku z wybuchem wojny; – powiedzieć, dlaczego, według Jana Pawła II, hitleryzm trwał dwanaście lat; – wyjaśnić, jaki jest, według Fromma, związek między charakterem Hitlera a jego działaniami politycznymi; – wypowiedzieć się na temat organizacji łagru, z przedstawieniem własnej opinii; – przytoczyć zdanie Tacka o poglądach Platona; – powiedzieć, w jaki sposób zachowania więźniów łagrów łamią zasady moralności; – przedstawić mechanizm adaptacyjny w zachowaniach więźniów Auschwitz – wyjaśnić słowa: „nie dać się wepchnąć na beczkę”; – wyjaśnić tytuł <i>Zdążyć przed panem Bogiem</i>, odnosząc się do konkretnego fragmentu tekstu – przedstawić postać Marka Edelmana – przedstawić elementy codzienności opisywane w wierszu Campo di Fiori; – scharakteryzować postawę mieszkańców Warszawy; – określić sens wyliczeń w utworze <i>Biedny chrześcijanin patrzy na getto</i>; – wskazać miejsca, w których toczy się akcja <i>Pianisty</i>, i określić ich autentyczność; – zwrócić uwagę na szczegóły scenograficzne decydujące o wiarygodności przedstawienia czasu i przestrzeni; – porównać obrazy Warszawy „aryjskiej” i Warszawy getta; – podać filmowe przykłady postaw heroicznych; – podać przykłady samodzielnie myślących Niemców; – opisać relacje między członkami rodziny Szpilmanów; – ustalić, jaka jest tematyka poszczególnych części wiersza Baczyńskiego; – określić rolę anafory w wierszu; – wypowiadać się na temat postaw Kolumbów wobec wojny i zła; 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawić sytuację polityczną i tło historyczne związane z wybuchem wojny i okupacją ziem polskich; – powiedzieć, kto i dlaczego, według Jana Pawła II wymierza dziejową sprawiedliwość na świecie; – przedstawić mechanizm „ucieczki od wolności” i jego historyczne przyczyny; – dyskutować na temat wolności i bezpieczeństwa; – odnieść się do słów Jana Pawła II na temat upadku nazizmu; – omówić historiozofię zawartą w cytowanych fragmentach utworu; – dyskutować na temat poglądów historiozoficznych Borowskiego; – uzasadnić, że pojęcie godności zostało w obozach świadomie zdevaluowane; – przedstawić dyskusję więźniów i wskazać w niej paradoksy; <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnić zachowania więźniów w kontekście determinizmu biologiczno-środotowskiego; – wyjaśnić, dlaczego Żydzi zdecydowali się na powstanie; – wypowiedzieć się na temat różnicy między śmiercią w powstaniu warszawskim od śmierci w powstaniu w getcie; – wskazać trzy propozycje interpretacji wydarzeń w wierszu Campo di Fiori; – powiedzieć, o którym momencie historii getta mówi utwór; – określić miejsce, jakie zajmuje obserwator zagłady getta w utworze <i>Biedny chrześcijanin patrzy na getto</i>; – określić, na czym polega podobieństwo ujęcia Holocaustu w wierszu Miłosza i na obrazie Celnikiera; – przedstawić refleksje Szpilmana dotyczące życia po Zagładzie; – przygotować listę typów zachowań wobec codziennej grozy w getcie na podstawie <i>Pianisty</i>; – omówić przykłady kolaboracji Polaków i Żydów z okupantem i wyjaśnić jej przyczyny; – wyjaśnić, dlaczego z rodziny Szpilmanów ocalał tylko Władysław; 	<ul style="list-style-type: none"> – porównać nową epokę z poprzedzającą i wyjaśnić podstawowe pojęcia; – przedstawić zmiany i ograniczenia zaistniałe w sferze kultury, sztuki, literatury w czasie wojny; – wyjaśnić, jak papież rozumie zło moralne; – wyjaśnić popularność nazizmu w hitlerowskich Niemczech w świetle poglądów Fromma; – wyrazić i uzasadnić swoją opinię na temat podanych przyczyn zła II wojny światowej; – na podstawie utworu T.Borowskiego udowodnić, że obóz koncentracyjny jest kwintesencją totalitaryzmu; – stworzyć definicję pojęcia „człowiek zlagrowany”; – wypowiedzieć się na temat moralności w odniesieniu do tekstu Borowskiego i myśli Z. Nałkowskiej; – zinterpretować symboliczny sens sceny z Żydem na beczce; – omówić dwie perspektywy czasowe ukazane w <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i> i wyjaśnić celować takiego zabiegu – wskazać wspólny element przedstawienia w utworze H. Krall i wierszu C. Miłosza Campo di Fiori; – wyjaśnić sens zestawienia pojedynczej śmierci ze śmiercią masową; – powiedzieć, kto i dlaczego podlega w wierszu heroizacji; – wyjaśnić symbolikę mrówek i pszczoł w utworze <i>Biedny chrześcijanin patrzy na getto</i>; – wyjaśnić symbolikę kreta, popiołu i „księgi gatunku”; – wskazać paradoksy dotyczące pozycji kata i ofiary; – skonfrontować obraz Żydów przedstawionych w tekście Szpilmana z wypowiedziami M. Edelmana w <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>; – podać imiona postaci odbiegających od stereotypów Niemców, Polaków i Żydów na podstawie <i>Pianisty</i> – zinterpretować sceny filmu, w których muzyka odgrywa zasadniczą rolę;

<ul style="list-style-type: none"> – wskazać w utworze zdrobnienia i określić ich funkcję; – w wierszu <i>Biała magia</i> wskazać przenośnie ukazujące barwy ciała kobiety; – w wierszu <i>Niebo złote ci otworzę...</i> wskazać elementy świadczące o obietnicy miłosnej; – powiedzieć, o co mówiący prosi ukochaną; – przedstawić genezę <i>Pamiętnika...</i> – powiedzieć, co wskazuje na autentyczność przedstawienia w <i>Pamiętniku...</i> Białoszewskiego; – przedstawić relacje między cywilami a powstańcami; – wymienić uciążliwości życia w mieście podczas powstania; – wskazać we fragmencie pamiętnika Białoszewskiego przykłady środków charakterystycznych dla stylu potocznego; – wskazać cechy stylu potocznego w SMS-ie; – podać genezę <i>Innego świata</i>; – opisać metody przesłuchań stosowane przez NKWD; – zrekonstruować historię Kostylewa; – przedstawić genezę utworu <i>Lament</i>; – wskazać w wierszu wyliczenia przedstawicieli różnych zawodów; – wypisać informacje o osobie wypowiadającej się w wierszu <i>Ocalony</i>; – powiedzieć, co skłania poetę do mówienia o człowieku jak o zwierzęciu; – dokonać podsumowania dość powierzchownie (zna podstawowe problemy, zagadnienia); – połączyć twórców z ich utworami; – określić sytuację ludzi przywiezionych transportem na śmierć w opowiadaniu Borowskiego; – powiedzieć, jaki wpływ na hitlerowców mogła mieć nazistowska ideologia; – wskazać w opowiadaniu <i>Proszę państwa do gazu</i> postaci ludobójców; – określić, kto i do kogo mówi w wierszu Baczyńskiego <i>Ten czas</i>; – powiedzieć, jakie piętno na psychice odciska czas wojny; – opisać i porównać obrazy światów ukazane w wierszu Gajcego: przeszły i teraźniejszy; – powiedzieć, co w morskiej przygodzie może być pociągające dla młodego człowieka (<i>Lord Jim</i>); – wyjaśnić, co pozwoliło przypuszczać, że „<i>Patny</i>” nie da się ocalić; – powiedzieć, na czym polegała wspomniana przez Szczepańskiego zmiana w sposobie czytania książek; – określić, jaką nadzieję mógł dawać Conrad pokoleniu wojennemu; 	<ul style="list-style-type: none"> – powiedzieć, dzięki czemu tworzony jest nastrój wiersza Krahelskiej; – określić funkcję obrazów przyrody w wierszu; – wskazać zapis wrażeń słuchowych w wierszu <i>Biała magia</i>; – powiedzieć, jaki jest nastrój pierwszych trzech strof wiersza <i>Niebo złote ci otworzę...</i>, a jaki ostatniej; – podać powody, dla których arkadia jest niemożliwa; – scharakteryzować na podstawie utworu Biłoszewskiego warszawską kamienicę jako miejsce schronienia ludzi; – powiedzieć, jak ludność cywilna traktowała powstanie warszawskie; – wymienić cele języka potocznego; – zanalizować narrację <i>Innego świata</i>; – wyjaśnić tytuł <i>Inny świat</i>; – przedstawić cel sowieckich przesłuchań; – opisać różne postawy wobec rzeczywistości łagrowej; – określić sens wyliczeń przedstawicieli różnych zawodów w wierszu <i>Lament</i>; – wyjaśnić sformułowanie „ocalałem / prowadzony na rzeź”; – powiedzieć, czego osoba mówiąca oczekuje od „nauczyciela i mistrza”; – dokonać podsumowania epoki; – wskazać dość ogólnie jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne; – powiedzieć, jak dokonywała się dehumanizacja i reifikacja Żydów w opowiadaniach Borowskiego; – przedstawić systemowość Holocaustu; – powiedzieć, jak Baczyński modyfikuje tradycyjną sytuację prorokowania; – powiedzieć, jaki wpływ na historię ma człowiek w świetle utworu Baczyńskiego; – przedstawić dwie koncepcje poezji, o których jest mowa w wierszu Gajcego <i>Wczorajsze</i>; – opisać stan wewnętrzny bohatera J. Conrada; – przedstawić okoliczności skoku Jima z „<i>Patny</i>”; – przedstawić wątpliwość Szczepańskiego w odniesieniu do historii Jima; – powiedzieć, z czego wynika nieufność pokolenia wojennego do hasła i programów politycznych; – ocenić patriotyzm Kolumbów i jego skutki; 	<ul style="list-style-type: none"> – opisać Warszawę jako bohatera wojny; – objaśnić na podstawie wiersza Baczyńskiego znaczenie „nauki” pobieranej przez młodych ludzi w czasie wojny; – powiedzieć, dlaczego poeta obawia się werdyktu potomnych; – wskazać w wierszu Krahelskiej elementy wspólnotowości; – wskazać określenia oddające wrażenia dotykowe w wierszu <i>Biała magia</i> i skomentować ich rolę; – wyjaśnić sens przemiany świata, jakiej chce dokonać bohater wiersza <i>Niebo złote ci otworzę...</i>; – wyjaśnić sens zgrzeszenia niektórych kobiet i przyczyn rozluźnienia obyczajów wśród powstańców warszawskich; – omówić cele i rolę języka potocznego; – sformułować wypowiedź kolokwialną, którą można by umieścić w tekście literackim; – dokonać „przekładu” fragmentu <i>Pamiętnika z powstania warszawskiego</i> na styl publicystyczny; – wyjaśnić, czemu służy stylistyczna surowość języka <i>Innego świata</i>; – wytłumaczyć rolę „książek zbójceckich” w życiu Kostylewa; – porównać postawy człowieka wobec rzeczywistości obozowej w opowiadaniach T. Borowskiego i w <i>Innym świecie</i> G. Herlinga-Grudzińskiego, wypełnić tabelę; – wyjaśnić słowa „nie jestem młody” w wierszu <i>Lament</i>; – powiedzieć, w czym wyraża się trauma osoby mówiącej w wierszu <i>Lament</i>; – wyjaśnić, jaki znak stawia poeta między parami pojęć przytoczonych w wierszu <i>Ocalony</i>; – wyjaśnić znaczenie epitetu „nazwy puste”; – wypowiedzieć się na temat wiersza Różewicza w kontekście gatunku, jakim jest <i>lament</i>; – poprawnie dokonać podsumowania epoki; – przedstawić wyczerpująco jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne; – przedstawić cztery różne postawy wobec zagrożenia śmiercią; – scharakteryzować zachowanie esesmanów w opowiadaniu Borowskiego; – wskazać w utworze <i>Ten czas</i> elementy obrazowania apokaliptycznego i wyjaśnić ich sens; – wyjaśnić, jakiej poezji domaga się Gajcy; – rozważyć, czy wiersz Gajcego można uznać za polemiczny względem utworu Baczyńskiego; – wyjaśnić, przed jakim wyborem moralnym stanął bohater Conrada; – zreferować rozważania kapitana na temat honoru; – ocenić czyn Jima; – wyjaśnić, z czego wynikały rozterki pokolenia Kolumbów; – wyjaśnić tytuł eseju Szczepańskiego i jego 	<ul style="list-style-type: none"> – wypowiedzieć się na temat roli sztuki w czasie wojny; – porównać język wspomnień Szpilmana z językiem filmu Polańskiego; – zinterpretować obraz przyrody w pierwszych trzech strofach utworu Baczyńskiego; – porównać II wojnę światową z innymi w kontekście etosu rycerskiego; – podać argumenty na to, że wiersz [<i>Hej, chłopcy, bagnet na broń!</i>...] jest przykładem poezji tyrtęjskiej; – rozstrzygnąć, czy utwór prezentuje naiwny optymizm, czy radość, z odzyskanej godności, i uzasadnić swe zdanie; – porównać doświadczenie Kolumbów z dylematami bohaterów romantycznych; – określić nastrój wiersza <i>Biała magia</i> i uzasadnić swe zdanie; – wyjaśnić rolę metafor synestezyjnych; – rozważyć, czym jest ciało kobiety w świetle poetyckiej epifanii Baczyńskiego; – nazwać wartości, w imię których ma się dokonać przemiana świata w wierszu <i>Niebo złote ci otworzę...</i>, i wyjaśnić znaczenie odpowiednich metafor; – przedstawić obraz miłości w wierszach Baczyńskiego; – wyjaśnić, na czym polega deheroizacja przedstawienia w <i>Pamiętniku...</i> Białoszewskiego; – omówić heroizujące i deheroizujące przedstawienie wojny w różnych tekstach kultury; – wyjaśnić, w jaki sposób język służy przedstawieniu prawdy o wojennej rzeczywistości; – wskazać podobieństwa i różnice między sowieckimi obozami pracy a niemieckimi obozami koncentracyjnymi; – uzasadnić tezę, że <i>Inny świat</i> jest „rodzajem traktatu moralnego”; – porównać przedstawienia Rosji sowieckiej we wskazanych utworach; – wyjaśnić źródła odporności Kostylewa na ból fizyczny; – przedstawić własną interpretację losów Kostylewa; – ocenić Kostylewa i uzasadnić swe zdanie; – wyjaśnić samooskarżenia osoby mówiącej w wierszu <i>Lament</i>; – zinterpretować określenie „okaleczony”; – wyjaśnić, czy wiersz <i>Ocalony</i> wyraża nihilizm moralny, czy cierpienie psychiczne, postawić tezę interpretacyjną i ją uzasadnić; – wskazać charakterystyczne dla Różewicza środki – samodzielnie dokonać podsumowania epoki; – interesująco przedstawić jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne; – odnieść się do różnych tekstów kultury, własnych lektur, doświadczeń i przemyśleń; – przedstawić poglądy historiozoficzne św. Augustyna, Z. Krasińskiego i Jana Pawła II, ze zwróceniem uwagi na rolę <i>Opatrzności Bożej</i>; – zredagować tekst będący interpretacją porównawczą tekstów wskazanych autorów;
---	--	---	--

		<p>nawiązanie do dzieła Conrada; – nakreślić portret ludzi morza na podstawie poznanych utworów marynistycznych;</p>	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnić, że nazizm był ludobójstwem; - rozwinąć tezę Z. Nałkowskiej; – sformułować akt oskarżenia wobec esesmanów przedstawionych w opowiadaniu (lub odwołując się do różnych tekstów, np. zaproponowanych w Miniprzewodniku. Literatura o Holokauście); – wyjaśnić rolę obrazowania Apokaliptycznego w wierszu Baczyńskiego Pokolenie; – dokonać interpretacji porównawczej wskazanych utworów Baczyńskiego i Krahelskiej; – wyjaśnić mityzację zdarzeń i postaci w wierszu Baczyńskiego Ten czas; – wyjaśnić, jakie miejsce poeta wyznacza Bogu; – zinterpretować utwór, postawić tezę interpretacyjną i uzasadnić ją; – wskazać topikę religijną w wierszu Gajcego Wczorajszemu i wyjaśnić jej znaczenie; – przygotować i przedstawić pracę na temat dwu wizji świata i dwu koncepcji języka artystycznego poetów spełnionej apokalipsy; dokonać interpretacji porównawczej wskazanych wierszy Baczyńskiego; – rozważyć uwarunkowania czynu Jima, uzupełnić schemat; – wyjaśnić, na czym polega tragizm bohatera; – wyjaśnić rozumienie „sytuacji Conradowskiej” przez pokolenie wojenne i jej uniwersalny charakter; – zreferować, jak Szczepański tłumaczy patriotyzm swojego pokolenia; – zinterpretować zdanie Szczepańskiego na temat pojęcia Boga w prozie Conrada; – porównać postawę Jima i Konrada Wallenroda; – zredagować tekst na temat patriotyzmu pokolenia Kolumbów, z odwołaniem do różnych tekstów kultury; – zredagować tekst na temat sytuacji egzystencjalnych stawiających na szali honor i inne wartości, z odwołaniem do różnych tekstów kultury; – wskazać elementy obrazowania turpistycznego i wyjaśnić ich funkcję w Pamiętniku z powstania warszawskiego; – porównać technikę opowiadania T. Borowskiego i G. Herlinga- Grudzińskiego; – wykazać, że wiersze Różewicza Ocalony i Lament należą do „poezji ściśniętego gardła”;
--	--	--	--

Na ocenę celującą uczeń opanował doskonale wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę bardzo dobrą a ponadto wykorzystuje materiał wykraczający poza podstawę programową i realizowany program nauczania.

WSPÓŁCZESNOŚĆ I PONOWOCZESNOŚĆ

Treści nauczania

Człowiek w sytuacjach granicznych – postawy i wybory moralne bohaterów współczesnej literatury i filmu.

Poszukiwanie heroizmu w świecie grozy i absurdu.

Literatura i film o zagrożeniach dla wolności w świecie współczesnym.

Świadekta degradacji rzeczywistości w sztuce XX wieku.

Sacrum, kultura, wartości uniwersalne... – poszukiwanie ocalenia w literaturze współczesnej.

Związki sztuki i polityki – postawy polskich intelektualistów wobec Nowej Wiary.

Opisywanie rzeczywistości PRL-u i jej kontestacja w polskiej literaturze współczesnej.

Dramat absurdu jako wyzwanie wobec tradycji – groteskowa twarz współczesności w teatrze i literaturze.

Różnorodność zjawisk w polskiej poezji powojennej.

Blaski i cienie kultury masowej.

*Między prawdą a zmysłem – esej i dziennik jako gatunki pograniczne.

*Postmodernizm i dekonstrukcja – przemiany w najnowszej prozie i poezji.

Teksty literackie

Czesław Miłosz, wiersze (wybór); * *Zniewolony umysł* (fragmenty)

Tadeusz Różewicz, wiersze (wybór)

Zbigniew Herbert, wiersze (wybór)

Andrzej Bursa, wiersze (wybór)

Miron Białoszewski, wiersze (wybór)

Wisława Szymborska, wiersze (wybór)

Stanisław Barańczak, wiersze (wybór)

Julia Hartwig Jasne niejasne

Sławomir Mrożek Tango

Dorota Masłowska *Wojna polsko-ruska pod flagą biało-czerwoną* (fragmenty)

Ryszard Kapuściński *Cesarz*

Jan Paweł II, homilia na Placu Zwycięstwa, 2 czerwca 1979

Albert Camus *Dżuma*, Mit Syzyfa (fragmenty)

*Witold Gombrowicz *Dziennik* (fragmenty)

*Gustaw Herling-Grudziński *Dziennik pisany nocą* (fragmenty)

*Antoni Libera *Madame*

*Jan Twardowski, wiersze (wybór)

*Rafał Wojaczek, wiersze (wybór)

*Adam Zagajewski *Sobie do pamiętnika*

Inne teksty kultury

Jean-Paul Sartre *Egzystencjalizm jest humanizmem* (fragmenty)

Andy Warhol *Marilyn*

Maciej Englert *Tango*

Dialog z przeszłością

Cyprian Norwid *Tyrtej*

*Cyprian Norwid *Moja ojczyzna*

Pojęcia kluczowe

- Świat idei: egzystencjalizm, humanizm laicki, socrealizm, pokolenie „Współczesności”, Nowa Fala, cenzura, drugi obieg, literatura emigracyjna, poezja kultury, theatrum mundi, (neo)klasycyzm, poezja rupieci, etos inteligencji, (non)konformizm, progresywiizm, konserwatyizm, dyktatura proletariatu, dokument, kultura masowa, *, „kaskaderzy literatury”, *, „człowiek zbuntowany”, *postmodernizm, *dekonstrukcja, *sylviczność; Organizacja dzieła literackiego: powieść parabola, teatr absurdu, poezja lingwistyczna, liryka narracyjna, traktat, *esej, *dziennik, *stylizacja biografii.

DOPUSZCZAJĄCY	DOSTATECZNY to, co na ocenę dopuszczającą , a także:	DOBRY to, co na ocenę dostateczną , a także:	BARDZO DOBRY to, co na ocenę dobrą , a także
<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić znaczenie słów: „ponowoczesność / postmodernizm”, „dekonstrukcja”; - podać daty wiążące się z przemianami politycznymi, społecznymi i kulturalnymi w Polsce; - podać znaczenie terminów występujących przy omawianych zagadnieniach; - powiedzieć, kim jest asceta, czym jest asceza; - wyjaśnić tytuł utworu; - wymienić postacie lekarzy poznanych podczas omawiania utworów: Ludzie bezdomni, <i>Dżuma</i>, <i>Zdążyć przed Panem Bogiem</i>; - podać znaczenie terminów „fanatyzm” i „ortodoksja”; - określić funkcję zastosowania formy wierszowej w traktacie Miłosza; - powiedzieć, dlaczego wiersz <i>Zakłęcie</i> jest pochwałą rozumu; - wskazać w wierszu Zagajewskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - podać cechy nurtu zwanego ponowoczesnością / postmodernizmem; - wymienić przemiany, które zaszły po zakończeniu II wojny światowej; - wyjaśnić twierdzenie Sartre’a, że egzystencja wyprzedza esencję; - przedstawić zmiany w postawie Ramberta wobec epidemii; - powiedzieć, czym jest dżuma i bycie człowiekiem zadziwionym według Tarrou; - wypełnić tabelę dotyczącą postaw reprezentowanych przez bohaterów powieści; - wyjaśnić, jak ojciec Paneloux tłumaczy cierpienie i śmierć człowieka; - prześledzić ewolucję poglądów ojca Paneloux; - wskazać w wierszu <i>Zakłęcie</i> odwołania do tradycji biblijnej i starogreckiej; - określić funkcję paralelizmu znaczeniowego w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawić sferę ideową przemian; - przedstawić zmiany w sferze sztuki; - wyjaśnić, czym jest „fundament egzystencjalizmu” według Sartre’a; - określić, na czym według filozofa polega najgłębsze osamotnienie człowieka; - wyjaśnić, jak Rambert rozumie ideę miłości; - wyjaśnić przyczyny decyzji Ramberta o pozostaniu w mieście; - wskazać motywację i konsekwencje postawy ateistycznej Rieux i Tarrou; - wyjaśnić zdanie o ustach cierpiącego dziecka; - wskazać nawiązania do teodycei; - ocenić postawę ojca Paneloux; - wskazać w tekście Traktatu moralnego nawiązania do toposu theatrum mundi; - wyjaśnić, na czym polega dialog z tradycją biblijną i starogrecką w wierszu <i>Zakłęcie</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> - porównać nową epokę z epokami poprzedzającymi i wyjaśnić podstawowe pojęcia; - czytać i objaśniać obrazy współczesne; - wyjaśnić, co według Sartre’a wynika dla ludzkiej moralności z faktu nieistnienia Boga; - uzasadnić tezę, że egzystencjalizm jest humanizmem; - uzasadnić, że doktor Rieux kierował się zasadami ascezy; - uzasadnić, że postawę Ramberta można określić jako „świętość bez Boga”; - przedstawić filozofię egzystencji Cottarda; - porównać postacie lekarzy poznanych podczas omawiania wskazanych utworów; - omówić przekonania ojca Paneloux na początku epidemii; - porównać postawy światopoglądowe ojca Paneloux i doktora Rieux; - rozstrzygnąć, czy w drugim kazaniu

<p>paralelizm znaczeniowy; – omówić sytuację egzystencjalną przedstawioną przez Wojaczkę; – powiedzieć, kim jest Pan Cogito; – określić, czym jest nonkonformizm; – wyjaśnić, jak rozumie tytułowe pojęcie smaku; – wskazać kontrasty w utworze <i>Potęga smaku</i>; – wskazać w wierszu fragmenty mówiące o komunistycznej propagandzie i starożytnej retoryce;</p> <p>– przedstawić genezę Tanga – opisać scenografię na podstawie didaskaliów; – podzielić bohaterów na grupy pokoleniowe; – powiedzieć, jaką władzę chce sprawować Artur; – podać informacje o twórcach przedstawienia; – odnotować cechy stroju bohaterów – tabela; – porównać scenografię spektaklu z opisem w didaskaliach i ocenić ten zabieg; – opisać podstawowe kategorie poznania wyzyskane w utworze Do N.N.***; – wskazać podane środki stylistyczne w wierszu <i>Głowienie</i>; – wskazać w utworze zaskakujące zestawienia słowne; – powiedzieć, w jakiej pozycji znajduje się osoba „zwierająca się” krzesłu; – powiedzieć, jakie uczucia wobec rzeczywistości wyraża wiersz <i>Romans z konkretem</i>;</p> <p>– powiedzieć, jakie treści kryje w sobie neologizm <i>Mironczarnia</i>, rozpoznać wyrazy, które go tworzą; – powiedzieć, czym jest „małżowina” – „pomnik” osoby na łożku; – wskazać neologizmy w wierszach; – podać regułę dotyczącą pisowni partykuły nie- z imiesłowami przymiotnikowymi; – odmienić poprawnie wyraz <i>cudzysłów</i> we wszystkich przypadkach; – określić, czemu służy użycie formy „doktor” w wierszu; – znaleźć w utworze błąd ortograficzny; – powiedzieć, czym zajmuje się frazeologia; – wypisać frazeologizmy z wiersza; – przedstawić okoliczności związane z wygłoszeniem omawianej homilii; – powiedzieć, jaki sens papież nadaje słowom „pielgrzym” i „pielgrzymowanie”;</p> <p>– wskazać w wierszu <i>Oeconomia Divina</i> określenia Boga; – przedstawić pejzaż opisany w wierszu; – wskazać czasowniki w 1. osobie liczby pojedynczej i ich dopełnienia;</p> <p>– wskazać w wierszu Szymborskiej wszystkie określenia dotyczące przypadkowości; – wskazać frazeologizmy; – wskazać wyliczenia i antytezę w wierszu <i>Jasne niejasne</i>;</p> <p>– wskazać zaimki w utworze <i>Terrorysta</i>, on patrzy; – powiedzieć, czy język wiersza <i>Głos w</i></p>	<p>Zagajewskiego; – wyjaśnić sens tytułu – powiedzieć, kim są „tamci” w wierszu <i>Przesłanie Pana Cogito</i>; – zinterpretować „postawę wyprostowaną”, wykorzystując pojęcie nonkonformizmu; – objaśnić sens scenografii Tanga jako alegorii sytuacji społecznej, wskazać elementy tradycji i nowoczesności; – podzielić bohaterów na przedstawicieli konserwatywnego i progresywnego – powiedzieć, jak wygląda próba przejścia władzy przez Artura; – powiedzieć, które elementy wiersza Do N.N.*** są zapisem tego, co doświadczone naocznie; – określić funkcję środków stylistycznych w wierszu <i>Głowienie</i>; – nazwać wskazane zestawienia słowne; – powiedzieć, co wywołuje przyływ uczuć do krzesła; – określić, w czym wyraża się humor tekstu <i>Romans z konkretem</i>; – powiedzieć, z czym kojarzy się zakończenie wiersza <i>Mironczarnia</i>; – wskazać elementy warsztatu rzeźbiarskiego w utworze <i>Mój testament śpiącego</i>; – podać skojarzenia wywołane poetyckimi opisami krążenia w wierszu <i>Życia sam zapach</i>; – zastosować w zdaniach imiesłowy przymiotnikowe z partykułą nie-; – zastosować w zdaniach poprawną formę biernika zaimka ta; – powiedzieć, na czym polega błąd składniowy w wierszu; – powiedzieć, jaki nowy sens wnosi do wypowiedzi poetyckiej błąd ortograficzny; – podać przykłady stałych i łączliwych związków frazeologicznych z nazwami zwierząt; – rozpoznać w wierszu frazeologizmy o znaczeniu podstawowym i przekształconym; – powiedzieć, na czym w świetle utworu polegała zakłamanie komunistycznej rzeczywistości społecznej; – wskazać elementy mowy ezopowej w tekście; – wskazać elementy perswazyjne w zakończeniu homilii; – powiedzieć, z jakiej tradycji wywodzą się określenia Boga w wierszu <i>Oeconomia Divina</i> i do jakiego wizerunku się odwołują; – wyjaśnić sens paradoksu; – scharakteryzować uczucia osoby mówiącej w utworze <i>Dar</i>; – powiedzieć, jakie warianty sytuacji egzystencjalnej opisuje osoba mówiąca w wierszu <i>Wszelki wypadek</i>; – wskazać w utworze frazeologizmy zniekształcone lub niedokończane; – wyjaśnić myśl poetki zawartą we wskazanej strofie wiersza <i>Jasne niejasne</i>; – wytłumaczyć „nadrękwencję” zaimków w wierszu <i>Terrorysta</i>, on patrzy; – podać alegoryczne znaczenia określeń związanych z erotyzmem w utworze <i>Głos w sprawie pornografii</i>; – podać ukryte znaczenie wypowiedzeń ironicznych; – powiedzieć, na czym polega subiektywność przedstawienia przestrzeni ukazanej w wierszu <i>Wczesna godzina</i>;</p>	<p>– określić kondycję egzystencjalną człowieka w wierszu Zagajewskiego; – porównać czynności „ja” i „On” w utworze Wojaczkę, ocenić obie postaci; – wskazać w wierszu <i>Przesłanie Pana Cogito</i> elementy nawiązujące do tradycji mitologicznej, biblijnej, literackiej i określić ich rolę; – poprawnie wypełnić tabelę dotyczącą sporu pokoleniowego w Tangu – przygotować i przedstawić opracowany przez Artura program zmiany rzeczywistości społecznej; – określić, czego poszukuje Artur; – powiedzieć, która idea ulega ośmieszeniu w cytowanym fragmencie dramatu; – scharakteryzować Artura jako człowieka idei; – przedstawić symboliczne znaczenie śmierci Artura; – opisać sytuację inteligencji w momencie przewrotu i po nim; – powiedzieć, kto i o co się spiera; – określić sojuszników i oponentów Artura; – powiedzieć, jakie zmiany w rodzinnym porządku sygnalizują zmiany stroju i sposobu zwracania się postaci do siebie; – określić funkcję niemal całkowitego braku muzyki w spektaklu; – określić, czemu ma służyć poważna tonacja przedstawienia; – sformułować samodzielnie ogólną prawdę o spotkaniu z drugim człowiekiem wyrażoną w wierszu Do N.N.***; – wyjaśnić sens zaskakujących zestawień słownych w utworze <i>Głowienie</i>; – powiedzieć, co jest obiektem uczuć opisanych w wierszu <i>Romans z konkretem</i>; – wyjaśnić filozoficzny sens transpozycji formy osobowej w wierszu <i>Mironczarnia</i>; – powiedzieć, jakie symboliczne znaczenie niosą przedmioty wymienione w wierszu <i>Mój testament śpiącego</i>; – odczytać jako zdanie wskazane wersy utworu <i>Życia sam zapach</i>; – podać przykłady błędnego użycia słów; – określić funkcję błędu składniowego użytego w wierszu; – wyjaśnić, na czym polega niepoprawność wskazanych związków frazeologicznych i określić ich funkcję; – podać przykłady idiomów o wskazanym znaczeniu oraz z użyciem czasownika <i>iść</i>; – wskazać przekształcenie idiomu dokonane w wierszu i określić jego sens; – znaleźć w wybranym tekście prasowym idiom i wyjaśnić ich znaczenie; – powiedzieć, jakie sensory symboliczne przywołują wymienione w tekście gatunki muzyczne; – powiedzieć, czemu służą wskazane aliteracje; – powiedzieć, do czego przekonuje Jan Paweł II; – określić, na czym polega katastrofa świata przedstawionego w wierszu <i>Oeconomia Divina</i>; – wyjaśnić, czym spowodowane jest uczucie szczęścia poety wyrażone w – wyjaśnić znaczenia i funkcje frazeologizmów zastosowanych w wierszu <i>Wszelki wypadek</i>; – powiedzieć, w czym wyraża się</p>	<p>kaznodzieja odrzuca wiarę i teodyceę; – wyjaśnić, na czym polega modyfikacja toposu theatrum mundi w utworze Miłosa; – zinterpretować zakończenie wiersza <i>Zakłęcie</i>, zastosowane symbole i tytuł; – rozważyć, czy <i>Zakłęcie</i> ma charakter ironiczny; – rozstrzygnąć, czy Miłosz jest poetą politycznym, czy uniwersalnym, i uzasadnić opinie; – zinterpretować relację przyroda–człowiek w wierszu Zagajewskiego; – wskazać w wierszu Wojaczkę elementy dezintegracji pozytywnej; – rozważyć sens puenty wiersza; – rozważyć, czy Wojaczkę można uznać za romantyka; – zinterpretować wiersz Zagajewskiego; – wyjaśnić, czym jest „dawanie świadectwa” dla Pana Cogito; – rozważyć konsekwencje życia według wskazań Pana Cogito; – objaśnić sens przesłania Pana Cogito; – zinterpretować wiersz <i>Potęga smaku</i> w odniesieniu do kultury masowej; – wskazać przejawy humoru w Tangu; – przedstawić swoje stanowisko i argumenty w sporze międzypokoleniowym; – porównać obraz społeczeństwa nowoczesnego w <i>Ferdydurce</i> i ponowoczesnego w dramacie Mrożka; – wyjaśnić symboliczny sens poszukiwań po pijanemu; – określić postawę Artura; – ocenić wybory i czyny Artura; – porównać Artura z wybranym bohaterem dramatu romantycznego; – odnieść się do pojęcia formy w <i>Ferdydurce</i> i w dramacie Mrożka; – zredagować tekst na temat tradycyjnych idei we współczesnym świecie, z odniesieniem do różnych tekstów kultury; – wyjaśnić alegoryczny sens przejścia władzy po Arturze przez Edka; – wyjaśnić, czy władzę Edka można określić jako dyktaturę proletariatu; – zinterpretować znaczenie finałowego tańca Edka z Eugeniuszem; – odnotować momenty przełomowe w działaniach Artura i podać ich okoliczności; – przedstawić obszary dyskusji ideowej w spektaklu;– omówić ewolucję programu Artura; – określić przyczyny porażki Artura; – wyjaśnić w świetle wiersza Do N.N.***, czy można poznać kogoś „od pierwszego wejrzenia”; – nazwać skrzyżowane obrazy we wskazanym fragmencie utworu <i>Głowienie</i> i zaklasyfikować do każdego z nich odpowiednie elementy przedstawienia; – uzupełnić niedopowiedziane zakończenie wiersza; – zinterpretować tytuł utworu <i>Romans z konkretem</i>; – przedstawić poetycką „niezwykłość zwykłości” na podstawie utworów M. Białoszewskiego; – zinterpretować przyczyny męczenia się osoby mówiącej w wierszu <i>Mironczarnia</i>; – zinterpretować opis pokoju w wierszu <i>Mój testament śpiącego</i>, podać sensory symboliczne i dosłownie użytych wyrażań; – zdefiniować samodzielnie słowo „jawa” i wyjaśnić sens jego użycia w wierszu</p>
--	---	--	---

<p>sprawie pornografii jest współczesny, czy przestarzały;</p> <ul style="list-style-type: none"> – określić osobę mówiącą w wierszu; – wypisać określenia związane z erotyzmem; – wskazać przykłady wypowiedzeń ironicznych i podać ich dosłowne znaczenie; – opisać przestrzeń ukazaną w wierszu <i>Wczesna godzina</i>; <p>– powiedzieć, dlaczego w tytułowym słowie <i>s@motność</i> występuje znak @;</p> <ul style="list-style-type: none"> – powiedzieć, dlaczego ICQ zyskał na świecie popularność; – powiedzieć, jakie korzyści i niebezpieczeństwa związane z Chatem dostrzega autor; <p>– rozważyć, czemu służy zwielokrotnienie obrazu aktorki w dziele Warhola;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazać w tekście elementy współczesnego języka młodzieżowego; – opisać „szaleństwo” wybranej mody; – opisać wygląd chorej matki poety na podstawie utworu <i>Ale kto zobaczy...</i>; – na podstawie przytoczonych sloganów rozpoznać reklamowane produkty; – rozpoznać adresatów reklam; – powiedzieć, z czego wynikają różnice w liczbie określeń podobnych zjawisk w językach polskim i angielski; – podać przykłady frazeologizmów, w których występują nazwy zwierząt hodowlanych; – dokończyć podane przysłowia; – dokonać podsumowania dość powierzchownie (zna podstawowe problemy, zagadnienia); – połączyć twórców z ich utworami; – powiedzieć, co oznacza zestawienie <i>dżumy i wojny</i>; – opisać reakcję ludzi na wybuch epidemii; – opisać życie człowieka w stanie ciągłego zagrożenia; – przedstawić i nazwać różne reakcje ludzi na wyzwolenie; – przypomnieć mit o Syzyfie; – powiedzieć, który moment kary Syzyfa interesuje Camusa najbardziej; – znaleźć w tekście Mit Syzyfa tezę; – podać genezę utworu <i>Zniewolony umysł</i>; – powiedzieć, czego według Miłosza brakuje ludziom, gdy wydaje się, że mają już wszystko; – wymienić podobieństwa między nazizmem a komunizmem; – wskazać elementy kolokwializacji w utworze <i>Pedagogika</i>; – określić stosunek dorosłych do dzieci i rozważyć jego przyczyny; – wykazać związek tytułu wiersza <i>Sobota</i> z opisaną sytuacją egzystencjalną; – określić cechy młodości i sposoby jej „używania” przez poetę; – podać genezę utworu <i>Cesarz Kapuścińskiego</i>; – powiedzieć, z jakich 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazać elementy topiki religijnej; – porównać list bohaterki z tradycyjną formułą epistolograficzną i wymienić różnice; – powiedzieć, z jakich powodów internet został zestawiony ze spowiedzią; – zaprezentować ciekawy blog; – powiedzieć, jaką funkcję pełnią ostre kolory na obrazie Warhola – omówić wybrany film lub serial jako dzieło kultury masowej; – określić sens zestawienia drobiu i dziewczynek w poemacie Różewicza – powiedzieć, w jaki sposób, w świetle poematu Różewicza, kultura popularna kształtuje gust i potrzeby współczesnego społeczeństwa; – powiedzieć, czemu służy niedokończone wyrażenie „kto zobaczy...”, i dokończyć je; – wskazać paradoks w drugiej strofie wiersza <i>Ojciec</i>; – powiedzieć na podstawie poznanych wierszy, w czym wyraża się miłość poety do rodziców; – rozpoznać intencje zawarte w zaprezentowanych sloganach reklamowych; – porównać rodzaj gramatyczny podanych form językowych; – określić na podstawie frazeologii, jak w polskiej kulturze postrzegane są kura, kowale, koń, świnią; – powiedzieć, jaka wiedza o porządku świata i jakie wskazania moralne są zawarte w zrekonstruowanych przysłowiach; – dokonać podsumowania epoki; – wskazać dość ogólnie jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne; - wyjaśnić reakcję ludzi na wybuch epidemii w Oranie; – przedstawić psychiczne i społeczne skutki zarazy; – wymienić występki Syzyfa; – powiedzieć, dlaczego ten moment kary interesuje Camusa najbardziej; – ustosunkować się do tezy eseju Camusa; – podać przyczyny rozpowszechniania się „Nowej Wiary” po II wojnie światowej; – powiedzieć, jakie fakty z historii społeczeństw poddanych XX-wiecznym totalitaryzmem przedstawia Miłosz w <i>Zniewolonym umyśle</i>; – wskazać cechy języka artystycznego w utworze; – określić, w jaką rolę wchodzi osoba mówiąca w wierszu <i>Pedagogika</i>; – wyjaśnić rolę kolokwializacji w utworze; – wyjaśnić ironię zawartą w określeniu z wiersza <i>Sobota</i> „ten raj”; – powiedzieć, czemu służy użycie wulgaryzmu; – powiedzieć, dlaczego sposób mówienia cesarza był rodzajem manipulacji; 	<p>emocjonalność wypowiedzi;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnić zmianę tonacji i fakt pojawienia się adresata we wskazanej strofie wiersza <i>Jasne niejasne</i>; – wyjaśnić, co i jak oceniają wyrażenia ironiczne w utworze <i>Głos w sprawie pornografii</i>; – omówić odwołania do kategorii barwy, światła i kształtu w opisie poranka w utworze <i>Wczesna godzina</i>; – omówić wybrane wiersze W. Szymborskiej i M. Białoszewskiego jako wyraz uwznioślenia codzienności; – wyjaśnić, jaką rolę w konwersacji internetowej bohaterów odgrywa ironia; – nakerślić portrety bohaterów na podstawie przytoczonych fragmentów powieści; – przedstawić korzyści i zagrożenia, jakie wiążą się z przebywaniem w rzeczywistości wirtualnej; – zinterpretować kolorystykę dyptyku w kontekście biografii aktorki i techniki Warhola; – przeanalizować wybrane dzieło kultury masowej; – powiedzieć, jakie prawdy o człowieku przywołuje fragment poematu Różewicza – wyjaśnić, w jaki sposób podkultura wypiera lub łagodzi problematykę śmierci; – wyjaśnić sens obrazu zwątpienia matki w wierszu <i>Ale kto zobaczy...</i>; – powiedzieć, jaka ocena ojca zawarta jest w utworze; – scharakteryzować tytułowego bohatera utworu; – rozpoznać funkcje języka w zaprezentowanych hasłach reklamowych; – sformułować wnioski wynikające z rozpoznanego rodzaju gramatycznego podanych form językowych; – znaleźć w polszczyźnie przykłady na rozpowszechnienie oceny, że to, co ważne, szybko przemija; – poprawnie dokonać podsumowania epoki; – przedstawić wyczerpująco jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne; – wskazać paraboliczne sensory dotyczące czasu zdarzeń w <i>Dzumie</i>; – wyjaśnić, dlaczego dżuma (wojna) doprowadza do dewaluacji języka; – powiedzieć, na czym polega psychologiczny wymiar kary Syzyfa; – powiedzieć, na czym polega podobieństwo losu Syzyfa i współczesnego robotnika; – opisać postawę Syzyfa jako przykład „etyki egzystencjalnej”; – wyjaśnić alegoryczny sens pigulek Murti-Binga; – powiedzieć, jaki rodzaj sztuki symbolizują „marsze i ody”; – powiedzieć, czemu służy przywołanie faktów historycznych w omawianym tekście Miłosza; – wskazać cechy eseju w utworze Miłosza <i>Zniewolony umysł</i>; – scharakteryzować świat 	<p><i>Życia sam zapach</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> – podać przykłady błędów językowych z głównej strony wybranego portalu internetowego i określić typ tych błędów; – zinterpretować znaczenie słowa „wyzarzucała”; – znaleźć przejawy humoru słownego w wierszu, określić sposób jego tworzenia i funkcje; – zinterpretować błędne użycie wskazanych słów z wiersza <i>Głowienie</i>; – dokonać analizy błędów językowych i stylistycznych w wybranym tekście z prasy popularnej; – znaleźć w tekście wiersza frazeologizmy stworzone za pomocą liczebników porządkowych, wyjaśnić ich sens i określić, w jaki sposób odnoszą się do jakości życia w PRL-u; – określić mechanizm i efekt dokonanych modyfikacji znaczeń frazeologizmów; – wyjaśnić właściwy sens frazeologizmu w tytule wiersza; – wyjaśnić sens defrazeologizacji wskazanego idiomu i jego związek z właściwym znaczeniem tego frazeologizmu; – wyjaśnić sens wskazanych wersów; – wyjaśnić, jak papież rozumie relacje jednostka–naród; – wskazać w nagraniu homilii pozasłowne formy ekspresji i określić ich rolę; – rozważyć, jakim przemówieniem jest wypowiedź papieża – religijnym czy politycznym; – wskazać przejawy relatywizmu w świecie ukazanym w wierszu <i>Oeconomia Divina</i>; – omówić wiersz <i>Dar</i> jako poetycką epifanię; – rozstrzygnąć, czy <i>Dar</i> można uznać za wyraz współczesnego stoicyzmu; – zanalizować puentę utworu <i>Wszelki wypadek</i>, wskazać paradoks i wyjaśnić jego sens; – zinterpretować wiersz jako utwór o roli przypadku w ludzkim życiu; – objaśnić sens topiki religijnej, do której odwołuje się J. Hartwig; – przedstawić sensy antytez we wskazanej strofie wiersza <i>Jasne niejasne</i>; – objaśnić sens puenty utworu; – zinterpretować wiersz J. Hartwig; – stworzyć portret psychologiczny terrorysty na podstawie wiersza <i>Terrorysta</i>, on patrzy; – wyjaśnić, w jaki sposób budowane jest napięcie w utworze <i>Terrorysta</i>, on patrzy; – rozważyć, czy wiersz jest przestrogą przed terroryzmem, czy refleksją nad przypadkowością losu; – wyjaśnić, jaki jest sens użycia pojęcia pornografia jako alegorii myślenia; – powiedzieć, jakie postulaty etyczne zawiera wiersz; – wyjaśnić, na czym polega epifania w wierszu <i>Wczesna godzina</i>; – omówić charakterystyczne błędy językowe występujące w tekście; – wskazać elementy wspólne <i>Wojny polsko-ruskiej...</i> i obrazu A. Warhola; – zinterpretować historię przedstawioną w zakończeniu pierwszej części poematu Różewicza – wyjaśnić sens zakończenia wiersza <i>Ale kto zobaczy...</i>; – przedstawić na podstawie wiersza światopogląd ojca; – wypowiedzieć się na temat
--	--	---	---

<p>powodów cesarz wolał słuchać podwładnych, niż czytać ich sprawozdania; – przedstawić motywy postępowania władcy; – powiedzieć, jakie stanowisko wobec głodu i akcji humanitarnej zajmuje cesarz; – wymienić i podać źródła nieprawidłowości wykrytych przez zagranicznych dziennikarzy; – podać znaczenie terminów używanych podczas omawiania Dziennika Gombrowicza i <i>Dziennika pisanego nocą</i> Grudzińskiego; – powiedzieć, w czym przejawia się egocentryzm autorów obu tekstów; – wskazać w tekstach cechy charakterystyczne dla dziennika; – podać znaczenie wykorzystywanych pojęć w poezji J. Twardowskiego; – wyodrębnić elementy kompozycyjne wiersza <i>Świat</i>; – wskazać elementy obrazowania poetyckiego w wierszach J. Twardowskiego; – wymienić elementy natury w wierszu Drzewa niewierzące; – wskazać epitety i powiedzieć, jaką prawdę o świecie one przekazują; – opisać miasto młodości wykreowane przez Miłosza; – wskazać kluczowe porównanie; – wskazać elementy wspólne dla Wilna i cywilizacji Zachodu; – określić, na czym polega stylizacja w eseju Miłosza <i>Piesek przydrożny. Krzyś</i>; – wskazać nawiązania do oryginału;</p>	<p>– powiedzieć, jak opowiadający rozumie pojęcie cywilizacja; – przedstawić mentalność autorytarnej władzy; – powiedzieć, jakie są szanse powodzenia rewolucji zdaniem ojca Hailu; – powiedzieć, na czym polega, zdaniem Gombrowicza, różnica między polską prasą krajową a prasą emigracyjną po II wojnie światowej; – wskazać podobieństwa i różnice między komunizmem a nazizmem; – sformułować tezę utworu <i>Świat</i>; – wyjaśnić zasadność wyboru środków obrazowania – wskazać, jakie cechy autor przypisał elementom przyrody w każdej części wiersza <i>Drzewa niewierzące</i>; – powiedzieć, na czym polega, zdaniem Miłosza, unifikacyjna rola kina na podstawie <i>Miasta młodości</i>; – wyjaśnić określenie „fabryka snów”; – wyjaśnić, kim jest Kubaś w eseju Miłosza <i>Piesek przydrożny</i>;</p>	<p>dorosłych w utworze <i>Pedagogika</i>; – przedstawić wiersz jako wyraz „martwej perspektywy młodości”; – przedstawić sposób wartościowania świata przez poetę w utworze <i>Sobota</i>; – zredagować tekst na temat wierszy A. Bursy; – omówić stosunek relacjonującego dworzana do ministra pióra w tekście Kapuścińskiego; – scharakteryzować wypowiadającego się we wskazanym akapicie; – omówić przedstawiony w tekście mechanizm władzy; – scharakteryzować mentalność wypowiadającego się we wskazanym akapicie utworu Kapuścińskiego; – podać powody rewolucji; – omówić rzeczywistość porewolucyjną w tekście Kapuścińskiego; – powiedzieć, co, zdaniem Gombrowicza, tłumi siłę wyrazu polskiej prasy i z czego wynika słabość kultury emigracyjnej; – wskazać w tekście Herlinga-Grudzińskiego metafory będące łącznikiem kompozycyjnym i refleksją pisarza; – zabrać głos w dyskusji na temat omawianych systemów totalitarnych; – samodzielnie sformułować argumentację wykorzystaną w wierszu <i>Świat</i>; – wskazać ocenę człowieka współczesnego ukrytą w opisie przyrody z wiersza <i>Drzewa niewierzące</i>; – przygotować i przedstawić prezentację multimedialną na temat świata poezji J. Twardowskiego; – wymienić oznaki początków globalizacji wskazane przez Miłosza w <i>Mieście młodości</i>; – powiedzieć, w czym przejawia się wieloetniczność Wilna; – wymienić cechy „typowego wschodniego Europejczyka”; – wyjaśnić sensy konstrukcji świata przedstawionego eseju Miłosza <i>Piesek przydrożny</i>; – rozważyć ostatnie zdania Krzysia jako refleksje egzystencjalne;</p>	<p>franciszkanizmu wyrażonego w omawianych wierszach; – przeanalizować wskazane reklamy; – powiedzieć, jaki element świata zawartego w polskiej leksyce ujawnia się w zaprezentowanym zdaniu; – wyjaśnić, co o postrzeganiu ludzkiej podmiotowości mówią zaproponowane wyrażenia; – powiedzieć, jak w języku polskim wartościowana jest miłość, i podać odpowiednie przykłady; – wyjaśnić stereotyp Niemca utrwalony w polszczyźnie, biorąc pod uwagę etymologię nazwy Niemiec; – samodzielnie dokonać podsumowania epoki; – interesująco przedstawić jej najważniejsze przesłanki ideowe i osiągnięcia artystyczne; – odnieść się do różnych tekstów kultury, własnych lektur, doświadczeń i przemyśleń; – wyjaśnić znaczenie motta utworu Camusa; – zinterpretować symbolikę przestrzeni, w jakiej rozgrywa się akcja; – wyjaśnić, kim są „humaniści” wspomniani we wskazanym fragmencie, i uzasadnić swą wypowiedź; – wyjaśnić znaczenie paraboli zawartej w powieści; – porównać parable powieściowe Kafki i Camusa; – zredagować tekst dotyczący przytoczonych słów doktora Rieux, z odwołaniem do różnych tekstów kultury; – wyjaśnić, dlaczego Camus zrównuje „mądrość i przezorność” Syzyfa z jego „skłonnościami zbójceckimi”; – wyjaśnić nazwę „bohater absurdałny” i to, w czym tragizm Syzyfa jest absurdałny; – przedstawić los bohatera jako „równanie kulturowe” losu współczesnego człowieka; – porównać bohaterów wskazanych opowieści parabolicznych i przygotować na ten temat pracę; – zredagować tekst na temat szczęścia Syzyfa, z odwołaniem do różnych tekstów kultury; – podać przyczyny zaangażowania T. Borowskiego w komunizm; – wyjaśnić, czemu służy opis powieści Witkacego w przywołanych fragmentach eseju; – porównać historiozofię Witkacego z myślą O. Spenglera; – wykazać, czy <i>Zniewolony umysł</i> jest parabolą, i uzasadnić swe zdanie; – dokonać interpretacji porównawczej wskazanych utworów Miłosza; – wyjaśnić, jaką diagnozę społeczną stawia poeta w wierszu <i>Pedagogika</i>; – zinterpretować tytuł utworu; – wyjaśnić, z czego wynika postawa osoby mówiącej w wierszu <i>Sobota</i>, uwzględniając realia polityczne i biograficzne; – zinterpretować wiersz jako wyraz buntu; – porównać postawę buntu we wskazanych utworach Mickiewicza i Bursy; – zinterpretować wiersz Bursy jako polemikę z kultem małych miasteczek;</p>
--	--	---	---

- dokonać interpretacji porównawczej omówionych wierszy;
- omówić intertekstualność Tanga;
- dokonać interpretacji porównawczej wskazanych wierszy M. Białoszewskiego i J. Stowackiego;
- dokonać interpretacji porównawczej omówionych wierszy S. Barańczaka;
- wyjaśnić sens wskazanego zdania Jana Pawła II;
- rozstrzygnąć, które fragmenty homilii mogły być inspiracją dla narodzin „Solidarności”;
- wskazać w tekście Kapuścińskiego kluczowe symbole i zinterpretować ich znaczenie;
- zrekonstruować mechanizmy władzy autorytarnej przedstawione w tekście Kapuścińskiego;
- porównać postępowanie cesarza z postępowaniem Zenona Ziembiewicza i określić uniwersalne mechanizmy władzy;
- wyjaśnić, dlaczego Cesarz w Polsce w latach 70. i 80. XX w. był traktowany jako aluzja polityczna;
- podać przyczyny poglądów ojca Hailu na rewolucję;
- przedstawić genezę rewolucji na podstawie wskazanych utworów;
- wyjaśnić paraboliczne sensy zawarte w tekście i ukazać ich wartość uniwersalną;
- zredagować tekst na temat rewolucji lub wyboru „trzeciej drogi”, z uwzględnieniem różnych tekstów kultury;
- wyjaśnić, z jakim poglądem J. Lechonia polemizuje Gombrowicz, i podać argumenty;
- sformułować tezę K. Kersten, z którą nie zgadza się Herling-Grudziński, i zreferować argumentację pisarza;
- wykazać egotyzm autorów dzienników;
- wskazać podobieństwa i różnice między dziennikiem i esejem, odwołując się do wskazanych tekstów;
- zredagować tekst na temat łagodności i słabości, z odwołaniem do różnych tekstów kultury;
- dokonać interpretacji porównawczej wskazanych wierszy K.K. Baczyńskiego i C. Miłosza, ze zwróceniem uwagi na obrazy katastrofy cywilizacji i podaniem wniosków historyzoficznych obu poetów;
- dokonać interpretacji porównawczej wskazanych wierszy C. Miłosza i A. Mickiewicza;
- zinterpretować tytuł utworu Świat i sens puenty;
- wykazać, że utwór Świat można uznać za wyraz franciszkanizmu;
- odszukać idee franciszkanizmu w wierszu Drzewa niewierzące;
- zredagować tekst zawierający interpretację wybranego wiersza Twardowskiego;
- dokonać interpretacji porównawczej wskazanych wierszy J. Twardowskiego i C. Miłosza;
- dokonać interpretacji porównawczej omówionych wierszy;
- dokonać interpretacji porównawczej wskazanych wierszy W. Szyborskiej i Z. Herberta;
- podać argumenty uzasadniające wybór króla Zygmunta Augusta na patrona wileńskiego gimnazjum;

			<ul style="list-style-type: none">– omówić problem tożsamości kulturowej Polaka, w nawiązaniu do tekstów C. Miłosza i W. Gombrowicza;– zredagować tekst na temat prowincjonalności i globalizmu, w odniesieniu do różnych tekstów kultury;– zinterpretować zamianę Stumilowego Lasu na ogród na podstawie eseju <i>Piesek przydrożny. Krzyś</i>;– zanalizować symbol studni;– przedstawić refleksje o śmierci i nieśmiertelności zawarte w tekście;– rozważyć sens ostatniego zdania Krzysia, zestawiając je z przypowieścią ewangeliczną;– zredagować tekst na temat indywidualizmu wobec kultury masowej;– dokonać interpretacji porównawczej wskazanych wierszy T. Różewicza i J. Iwaszkiewicza;
--	--	--	--

Na ocenę celującą uczeń opanował doskonale wiadomości i umiejętności przewidziane na ocenę bardzo dobrą a ponadto wykorzystuje materiał wykraczający poza podstawę programową i realizowany program nauczania.

KSZTAŁCENIE JĘZYKOWE

JĘZYK W INTERAKCJI

Język jako narzędzie zniewolenia w politycznych wypowiedziach propagandowych.
Perswazyjne wykorzystanie języka przez współczesną kulturę masową.

Pojęcia kluczowe

nowomowa, reklama.

JĘZYK W SPOŁECZEŃSTWIE

Pokoleniowe zróżnicowanie języka – język młodzieżowy na tle polszczyzny literackiej.
Pisana i mówiona odmiana języka – odmienność kształtu językowego determinowana sytuacją komunikacyjną.
Specyfika współczesnej komunikacji medialnej.
Rozwój nowych mediów – szanse i zagrożenia dla polszczyzny.
**Język jako narzędzie wartościowania, kategoryzowania i interpretacji świata.*

Pojęcia kluczowe

kolokwializm, wulgaryzm, elipsa, anakolut, zdanie, równoważnik zdania, massmedia, hipertekst, mediatyzacja (tabloidyzacja) rzeczywistości, blog, forum internetowe, czat, **językowy obraz świata, *funkcja poznawcza, komunikacyjna, społeczna języka*

KSZTAŁT WYPOWIEDZI JĘZYKOWEJ

Bogactwo frazeologiczne polszczyzny.
Frazeologizmy jako tworzywo wypowiedzi poetyckiej i wypowiedzi potocznej.
Pojęcie kultury języka.
Kryteria poprawności językowej.
Podstawowe typy błędów językowych.
Błąd językowy a innowacja językowa – rozróżnienie pojęć.
Zasady redagowania i adiustacji tekstu.
Zasady sporządzania opisu bibliograficznego (książki, artykułu z pracy zbiorowej i czasopisma, materiałów internetowych i audiowizualnych).
Podstawowe gatunki wypowiedzi językowych: esej.
**Styl potoczny jako centrum systemu stylowego języka.*
**Charakterystyczne cechy języka i stylu tekstów awangardowych i współczesnych.*

Pojęcia kluczowe

łączliwość wyrazów, idiom, defrazeologizacja, norma językowa, poprawność językowa, błąd językowy (fonetyczny, fleksyjny, leksykalny, frazeologiczny, składniowy), błąd stylistyczny, innowacja językowa, bibliografia podmiotu, bibliografia przedmiotu,
**fraza, *wyrażenie, *zwrot, *puryzm językowy.*